

ANY III.

Barcelona 5 de Novembre de 1893.

NÚM. 45.

CATALUNYA Y LA CAMPANYA D' ÀFRICA

La defensa de las naciones está subjecte, com la dels individus, á certas condicions, úniques que davant de la Justicia la fan llegítima; y aquells que en sas mans tenen lo govern dels pobles deuen considerar, abans de llançarlos als horrors d' una guerra, que, además dels principis de la Justicia, han d' ésser sagrats per ells els interessos de tot orde quin manteniment y prestigi depenen del seu obrar, sempre, y molt mes al esclatar un conflicte internacional. Els pobles no son joguina entregada á las mans dels Governos, sinó sers vivents, de condicions complicadíssimes, als que han de governar ab el zel y ab la responsabilitat de pares, y als que han d' encaminar en relació ab els sers consemblants, de manera que 's complexin els destins particulars de quiscún, dins el fi comunal del imperi de lo just.

Aquestas reflexions, aplicadas als antecedents, generació y esclatament de la lluyta entre Espanya y algunas kábilas del Riff, ens diria com en aquest gravíssim assumpto han complert nostres governants la seva missió transcendental.

Mes—no sabém si fem bé—dexarém per ara, sense aclarir la qüestió, y puix que en el tros de terra que al Nort d' Africa posseheix nostra Espanya, s' hi ha encesa la guerra; puix que las encontradas de Melilla s' han arrosat de sanch espanyola, vessada per mans enemigas; puix que hi ha entaulada una lluyta en que compatricis nostres guerregen en nom del honor nacional, dexém fer al impuls de nostre cor catalá; d' aquest cor catalá serenament fidel y sempre lleal als seus llaços; fidel fins al *compromís* que li feu dexar la meytat de la vida y de la grandor de la Patria al peu dels murs de Caspe.

Som ciutadans del Estat espanyol, y la veu del cor ens empeny á cumplirne tots els compromisos.

Influencias d' altrás raças que tenen agagabellada la direcció del Estat, preparen y ocasionan ab llur incapacitat els successius encallaments y trontolls que 'ns posan á punt d' embarrancar ó esfondrarnos. Deploremho; y may dexém de treballar per donarli á la pobre nau millor guiatge.

Mes ara som á l' hora del perill. Combatuda la bandera espanyola, tots els ciutadans del Estat som soldats del seu honor, obligats á se-

guir las ordes dels governants fins á durla á la victoria.

Els diaris de Madrid ens han enviat á dir que 'ns oblidém de que som catalans, que no mes pensém en que som espanyols...! ¿Qué saben ells d' aquestas cosas?

No, lectors! puix que la lluyta que avuy sostenen contra Espanya algunas kábilas del Riff, pot convertirse en magna guerra en que 'ns sia contrari tot l' imperi marroquí; per ara y per demá, recordemnos de que som catalans: fills dels braus del Bruch, dels héroes de Girona y d' aquells voluntaris quinas barrretinas rojas omplen de terror els recorts dels moros del any 60!

Recordemnos de que som catalans, y nostres interessos y nostras vidas serán dispuestos al dever y promptes al sacrifici.

Si 'ns recordessem de que som espanyols, si sols fessem esment de *la Patria Española*, sí, com ens recomanan, ens oblidessem de que som catalans ¿quin recort s' alçaria en nostra memoria á fuetejar nostra sanch, á remoure nostre coratge?

Mes si fem memoria de que som catalans; catalans cumplidors de la paraula fins al heroisme; catalans lleals sempre á la germandat mes que sia mal corresposta; catalans que doném al Estat las suhadas per no dur l' arma de soldat de quartel, però á tothora soldats de sa honra ultratjada ó escomesa; catalans que 'ns munta al cor l' inflor de la ira sentint trepitg d' extranjers enemichs damunt el sol sagrat de la terra als espanyols comuna; que sentim la vergonya de las profanacions y l' afany de repararlas... ¡Llavoras, oh, llavoras! no 'n veurém pochs d' exemples capdals d' abnegació, de sacrifici, d' heroisme en lo cel hermós de nostra propia historia! Axís s' enardirá la sanch dins las venas, axís botará 'l cor, y flamejará en cara y ulls la vergonya! Axís el catalá torna almogávar, y reuréu las maravellas de la historia de sas guerras.

Obehint á exa veu de la historia y de la raça corren á véncer ó á morir per l' honor de la bandera espanyola 'ls fills de Catalunya

cruidats al Africa pel Govern del Estat, é hi volarán els quins ací quedan quan la ordre hi sia; axís els quins no hi sían cruidats tindrán aquí totas las portas obertas á la necessitat nacional; axís els fills de Catalunya, del primer al últim, del mes xich al mes gran, serán generosos, despresos, pródichs en sos auxilis á favor del Estat en guerra. Y soldats y queviures y diners, y abnegacions y sacrificis, tot ho donará Catalunya per la defensa y per la gloria del Estat espanyol.

¡Y 'ls madrilenys ens recomanan que ho oblidém que som catalans! En calma y en tempestat treballan per llevarli á Catalunya sas virtuts nacionals. ¡Trista follia! Si ho logressen—Deu 'ns guarde—la pobra Espanya cercaria vanament aquí el baluart inexpugnable de sa defensa, la deu inextroncable de sos consols.

Si l' Ajuntament de Barcelona hagués obrat com á una de tantas corporacions municipals espanyolas, hauria ajudat á la campanya de Africa, ab las dexas d' una corrida, d' una festa teatral y d' una questació pública. Las desgracias d' Espanya revivaren en lo Saló de Cent l' esperit de nostre venerable Concell, y l' Ajuntament de Barcelona, ha estat en sos acorts relatius á la campanya d' Africa digne de nostras tradicions.

¿Qué saben els madrilenys d' aquestas cosas?

Recordantnos de que som catalans, no precipitarém en los conflictes la acció dels Goversns, com els patrioters de plaças y carretons. Quan aquests, y 'ls diaris sos botafochs, hajan fet obrar á la imprudencia, sostindrém, sens repugnancias, el compromís. Mes, dón-gans Deu la pau y la victoria, y redoblarém nostres treballs per arribar al dia gloriós en que la nau de l' Estat sia ben ordenada, y en ella governen els pilots y no 'ls traginers; els sabis y prudents, no 'ls xarrayres y populatxers.

N. VERDAGUER CALLÍS.

LOS EXTREMS SE TOCAN

La mania del modernisme ha trastornat una pila de caps, que aviat voldrán modernisme fins en lo menjar y en lo beure. Però jo crech que 'l modernisme es una rutina com qualsevol altra. Si 'ls que professan aquestas teorías n' estessen convenguts, y, estantne, aquesta convicció hagués nascut del estudi, de la meditació y del amor al art, podria fixarse una mica la atenció en aquestas cosas.

Mes, examinéu com se forman aquestas conviccions y perquè. Las conviccions avuy son tan fluxas que, tan poch com costan d' adquirir, costan de dexar.

Quinas son las demostracions que té 'l modernista de sas ideas? No altres que las amistats que ha tingut, alguna persona de més ó menys ascendent ab qui ha parlat, y la continuada lectura de periódichs estrangers ahont se parla de tot ab serietat de verdulera, omplint lo cap no d' ideas, sinó de noms, no de demostracions, sinó d' afirmacions, no de rahons y de provas, sinó de divagacions imaginarias, que ells se figuran que senyalan, ab sas ombras, la proximitat d' una llum mes grossa, quan sols son lo débil reflexo, l' última penumbra d' una llum que s' acaba de morir.

Parléu ab algú d' ells y veuréu que no hi ha res fixo, res constant, que cauen en mil contradiccions y que gran part de sa sabiduria consisteix en anar pel mon recitant á la tarde lo que han llegit al mati. Jo sé de bona tinta que molts d' ells no acaban cap dels llibres que comensan; hi passen los ulls endormiscats y prou; ja poden citar aquell autor, ja 'n parlan per tot arreu ab entussiasme. Y respecte als autors: que llegexen, no 'n parlém, per que es una llástima; estudian música y pintura en los crítichs, literatura en los filosofhs, y filosofía en los novelistas. Aquells á qui 'l gran Plató volia traure de sa república, los poetas, han d' ésser ara 'ls directors de la humanitat; y l' enteniment té de dexar son lloch y cedir son puesto á la imaginació y al sentiment, á la imaginació y sentiment que abandonats á si mateixos, trencadas sas relacions ab l' inteligencia y destruit el predomini d' ella, sols servexen pera dar impuls forsa y moviment á las passions baxas y grosseras, á la bestialitat humana. ¿Qué es axó sino proclamar la superioritat del cos sobre l' ánima, de la materia sobre l' esperit, de la passió sobre la rahó, del home bestia, sobre 'l home racional é intelectual? ¿per aquests camins s' eleva á la humanitat y s' fá progressar l' home? ¿en quin temps s' havia vist sino en lo nostre, que 'ls metges fossen jutges en literatura, 'ls literats mestres de sociología, y 'ls jurisconsults se entretinguessen en fer llargues disquisicions fisiológicas? ¿quina significació té pel observador, lo proclamar al Ibsen com á reformador social, y á Tolstoi, Zola, Maeterlink y Renan com á fundadors d' una escola ó d' un sistema filosófic? ¿Entre las dife-

rencias y contradiccions en que incorrexen los deus del modernisme, pot formarse un sistema polítich social, una teoría estética homogénea, que prácticament tinga algún resultat, y que puga fer caminar á l' humanitat per lo camí del progrés y del perfeccionament? Molts que no son capassos de pensar ab lo seu cap, ni de tenir una idea nova, 'ns diuen cada dia, que la veritat, que lo verdader, es lo de tal autor ó de tal altre; pero may se prenen la molestia d' indicarnos en que consistexen las teorías d' aquests sabis. Que ho determinen, que ho especifiquin, que 'n fassan un credo, puix la generalitat dels hòmens no s' en accontentan de vaguetats. Ja n' estém cansats de sentir á dir que tal autor es bó, que 'l altre es marvellós, que aquest te tals qualitats, que aquell tals altres, que modernisme per aquí, que realisme per allá y que *dilettantisme* per l' altra banda. No volém noms, volém ideas; no volém paraulas, volém veritats.

Qui vulga regnar en nom d' una idea, que la demostri; qui vulga imposar un criteri, que presenti 'ls títols de la seva supremacia sobre 'ls altres. Avuy, ab mes motiu que may, es necessari que 's parli ab exactitut, puix las paraulas tenen un significat diferent en cada cervell.

Mes tot axó no es estrany. L' home no es res mes qu' una divagació contínua. Lo cor humá en sa fam infinita de veritat y de justicia, la busca per tot arreu y no la troba may en lloch. Las teorías modernas sobre art, sobre religió, sobre filosofía, sobre sociología, sobre dret, sobre la justicia, sobre la propietat, etc.; no son mes que una de tantas metamórfossis de la idea, una de tantas modificacions del pensament humá, una de tantas combinacions de colors entre las infinitas possibles, ab que la imaginació ha enganyat, enganya y enganyará als hòmens. Per axó, l' un fanatisme se dona la má ab l' altre, per axó la filosofía idealista y la positivista, trets los noms y 'ls procediments, son iguals; per axó produhí fanatisme boig en son temps lo romanticisme, y avuy ne produheix lo realisme, y mes modernament encara una especie de misticisme láich que 's fa notar en todas las obras d' art, en tots los géneros literaris, en tots los treballs científichs y en todas las manifestacions de la productivitat intelectual humana; per axó Rossini fou un deu en son temps, fins al extrem de fer oblidar als génis mes eminents del art musical, inclús lo gran Beethoven, qui va véures eclipsat devant de Rossini; y avuy tornan á oblidarse los clássichs per haver caygut en l' extrém contrari, per haver proclamat á Wagner com á únich géní indiscutible, com á únich músich excepcional en la llarga cadena de grans hòmens que per espay de dos segles s' han succehit sens interrupció.

Y aquí tenim com los extrems se tocan, com las cosas mes contrarias produhexen idéntichs efectes, canviant las circunstancias, com lo fanatisme d' ahir es reputat per ridícul per los fanátichs d' avuy.

L' humanitat sempre es la mateixa, cambi de noms

y repetició de fets, varietat de circumstancies é identitat de cosas.

Los grans artistes d'avuy, vindrà dia que caurán dels dits, per que no buscan inspiracions en objectes grans, elevats, eterns, immutables, y tenen, sí, horitzons petits, reduhits, estrets, sense atmosfera, ahont la respiració falta y la llum no hi habita.

La major part de noms ab que 's califiquen avuy els ideals del art y de la ciencia y literatura, son com figuras sense contorns, colors sense determinació, cercol d'ahont s'escapa la circumferencia: y si las paraulas significan exactament lo que ab ellas vol expressarse, á vaguetats de llenguatge corresponen vaguetats ideològiques, y á paraulas indeterminadas, falta de determinació en son sentit.

Per axó dintre d'aquests noms hi caben las escolas mes contradictorias, y la superficialitat contemporánea no exigeix mes que un nom, una paraula pera unir las, un nom adjectiu acompanyat generalment d'un article neutre, una oració sense verb, sense acció sense moviment, una bombolla de sabó que al tocarla 's fon, un pilot de neu que al tocarla 's torna ayga, una ilusió d'alguna sombra, una visió de las tenebras, un no sé qué, un que sé jo, un potser, un qui sab, un me sembla, una cosa que 's pert, una idea que no 's troba, un sentiment que no esclata, un... Prou ja. Tal es lo cor humá, sempre 'l mateix.

Tonto fora en fets tan constants y de tanta trascendencia, buscar causas petites. Lo cor del home está malalt y de malaltia incurable. La religió d'acort ab la experiencia nos ho ensenya.

Tots los actes de la societat son impulsats per los moviments del cor y en ell trobaréu sa explicació.

La Providencia 's cuyda de que aquests moviments, servixin al home de cástich ó de recompensa.

Ab infinita sabiduria Deu se dirigeix en primer lloch al cor centre y regulador dels actes humans, y St. Agustí conexent lo cor humá va dir, «estima á Deu y fes lo que 't donga la gana.»

Poguessem tenir las claus del cor humá, obrirlo, entrar dins d'ell, analisar sos plechs, considerar son curs, veure sos moviments, sos desitjos, sas esperansas, sas nafras, sas al·licions, son dia y sa nit, veuríam que es á l'hora cel é infern, llum y sombra, mort y vida, centre de delicias esperituales y font de eternas tristesas, anyorament é intuició infinita d'aquell Deu que ompla no diré 'l pobre cor del home, miserable mortal, sinó 'l dels àngels y arcàngels y 'l de la dolcíssima y beatíssima Verge Maria.

En lo petit espay d'un cor, podríam veure un quadro semblant al de la humanitat si assistiu á sas lluytas, ó sas guerra y mort; contemplaríam al vencedor d'avuy vençut demá, sas caygudas y derrotas, y á sos triomfs y victorias; á sas salvatjes violencias y tendresas infantils. Veuríam sos frequentíssims cambis, tan aviat breçant dolça y suaument los somnis de la imaginació com precipitantlos en lo fondo

abisme del sentiment, compendríam com es mes fácil subjectar á lleys fixas los astres del cel, que aquest petit univers que portém dintre del pit y quals moviments no es possible regular.

La existencia simultánea del sí y del nó, es un impossible metafísich, y no obstant, lo cor no viu subjecte á altra ley que al principi de contradicció, te de sostenir guerra contra ell mateix, guerra contra la fé, contra la rahó y guerra contra tot; en ell tenen origen l'amor y l'odi, lo perdó y la venjansa, la simpatia y la antipatia; es en una paraula 'l cor un cavall desbocat que foll corre per un camí que té per terme l'immensitat y per horitzó 'l res.

Y veus aquí com tantas evolucions artisticas, tants cambis, tantas modificacions en tot, en lloch de ser un progrés y un bé, son un retrocés y un mal, per que tenen per causa aquexa enfermetat moral que ja heretém de nostres pares y que trasmetém á nostres fills, y veus aquí també perquè 'ls extrems se tocan y las contradiccions viuen juntas y abraçadas, perquè 'l cor es lo centre de totas las contradiccions.

PAU GUERRA Y PLÁ.

ROSER DE TOT L' ANY

DIETARI DE PENSAMENTS RELIGIOSOS

MES DE NOVEMBRE

DIA 5.

Nova et vetera, dilecte mi, serva-tibi.

He guardat per vos, oh Estimad meu, la nova fruyta y la vella.

CANT. VII.

De la fruyta y de l'amor
lo primer es lo millor:
jo per Vos tots los voldria
lo primer y lo darrer;
de la neu del ametller,
que enflorava 'l meu janer,
á la humil tardaneria
que l'hivern dú á mon verger.

DIA 6.

Es rosari esgranadís
lo d'aquesta vida humana,
mes Deu, si en sa má s'esgrana,
ab fil d'or del paradís
ses perles de nou engrana.

DIA 7.

De cœlo expectans pluviam.

A un llaurador que en sa fexa,
sembrava daurada xexa,
li diguí—¿Quina fiança
teníu de vostra esperança?
Y ab son dit me signá 'l cel.

Jo, sembrador de la grana
divina en l' ànima humana,
si 'm preguntáu, á qui fio
la cullita que somío,
vos diré, la fio al cel.

DIA 8.

Quan á vostres plantes queya,
miserable pecador,
sentía una veu que 'm deya:
Fill meu, donam lo teu cor.

Prenéu mon cor y ma vida,
mon esperit y mon ser,
preneumho tot desseguida,
mes, daume vostre voler.

DIA 9.

Super astra domus.

Los aucellets que penjan lo niu á mes altura
lo tenen mes salvat:
vil cuch que de crisálide prenguí la vestidura,
lo niu de mos ensomnis, lo niu de ma ventura,
mes jay! jo ghont l' he posat?

Si l' he posat en terra, com fá la pastorella,
ja 'l posaré alterós;
lo posaré en lo cingle com l' áliga novella
mes alt que l' alta cima, lo núvol y l' estrella,
á frech á frech de Vos.

DIA 10.

Un día mos pensaments
trobavan la terra hermosa,
mes, d' ençá que miro 'l cel,
sempre cantan *Sursum corda*.

DIA 11.

EN CREU.

Sicut aquila provocans ad volan-
dum pullos suos.

DEUT, 32, 11.

I

Quan ploro agenollat á vostres peus,
l' arbre regant de vostra creu sagrada,
me sento mes petit que 'ls pregadeus (1)
que al estiu s' agenollan per la prada.

II

Mes quan me sento 'l cor aletejar
com niu de somnis en mon pit reclosos,
cada punt ab mes ganes de volar,
extench, com Vos, los braços amorosos.

III

Y en seguici de l' Aliga real
que cel amunt ses ales mes axampla,
jay de míl Encara que aligó nial,
trobo la terra per mon vol poch ampla.

JACINTO VERDAGUER, PBRE.

(1) *Pregadeus* especie de llagosta verda, que al aturarse, plega las potes de davant ó les mans, com qui prega. Axó li haurá valgut lo nom de *marieta* que se li dona en alguns llocs de Catalunya.

UN CENTENARI CATALÁ

1693

Festas de la canonisacio de S.^a Maria de Cervelló ó del SOCÓS

(Continuació).

«Deuse advertir que los Pares del Carme y de
»Sanct Agusti no anaren á la professó per haver
»volgut que sos Priors anassen darrera ab los de
»Sanct Francesch Sanct Domingo y de la Mer-
»cé, contra lo que totas las communitats de reli-
»giosos havian convingut y ajustat.

»Ni tampoch y anaren las Communitats de pre-
»veres per no haverlo volgut demanar la Ciutat
»al Molt Ilustre Capítol Sede vacant.

»En la sobredita professo anaven molts de
»las sobreditas creus ben adornades y totas las
»Religions quiscuna de per si portave un taber-
»nacle molt ben adornat y per los carrers hon
»passava dita professó fets sos altars esmerantse
»en sa composicio y foren fets los de Sanct
»Francesch y de la Companya al pla de Sanct
»Francesch, lo dels Pares Cayetanos á la plassa
»del Regomir, lo dels Pares de Sanct Joseph á la
»plassa de Casa la Ciutat lo dels Pares Trinita-
»ris calats á la plassa de Sanct Jaume, lo dels
»Pares del Bon succes á la reconada de la deva-
»llada de la preso, lo dels Pares Trinitaris des-
»calsos y Agustins descalsos en dos voltas de la
»Boria, los Pares de Sanct Domingo á la plassa
»de la llana, lo dels Pares de Sanct Agusti á la
»Capella den Marcus, lo dels Pares de Sanct Fe-
»lip Neri dits agonitsants á la boca del carrer
»dels assaonadors, lo dels Pares del Carme al
»cap del Carrer de Moncada, los Pares clerigos
»regulares del pla den llull al born contra sancta
»Maria y los Pares de Sanct Francisco de Paula
»als Cambis.

»En aquesta professo noy anaren los obrers
»de la Ciutat ni scrivá de las obras encará que
»ells per part de la Ciutat anaren á demanar als
»Presidents dels Convents per part de la present
»Ciutat fossen servits fer altars y Tabernacles y
»també al partir de la professo asisti un obrer y
»scriva de las obras fent publicar per los porters
»de la obreria axi com havian de exir las Creus
»Religions y demes de la professo y per los por-
»ters de dits obrers foren convidades les Reli-
»gions pera que volguessen assistir á dita professo
»y per lo cap de guayta de la Ciutat foren con-
»vidades las Confrarias.»

Per sa part la Diputació del General de Cata-
lunya feu en estos dias, festas diferents de las

anteriorment relatadas, que foren las que verificá la ciutat de Barcelona. En lo Dietari de la Diputació, jornada del 4 d' abril, se veurá lo antagonisme y fredor de relacions que al present regnava entre abduas corporacions catalanas.

»En aquest die lo Ill^e y fidelissim Señor don Pau Aquiles Oydor Militar acompanyat de al-
»guns oficials y altres personas es anat ab cotxes
»á convidar al Ex^m llochinent de sa Mag^t (Deu
»lo guarde) en lo present Principat de Catalunya
»per la festa que sas SS^{as} fan en accio de gracias
»de haverse declarat lo culto y veneracio imme-
»morial á Sancta Maria de Cervello vulgarment
»dita del Socos, fahedora dita festa lo die sis del
»corrent en lo Real Monestir y Convent de Nos-
»tra Senyora de la Merce de la present Ciutat en
»virtut de deliberacio per sas Señorias feta als
»tres del corrent. Al que Sa Exª respongué que
»assistiria ab grandissim gust á la celebració de
»dita festa y que no estranya lo Ill^e Consistori
»si nol comvidava pera assistir á la festa que sa
»Exª per la matexa raho faria per quant segons
»creya hi havia algun reparo en assistir sas
»S^{as} en concurs dels Concellers y per ço no
»comvidaria á sas S^{as}, segons de tot ne ha fet re-
»lacio dit Sor Oydor Militar en Consistori.»

Lo dilluns, 6 d' abril, verificá sa festa la Generalitat de Catalunya: «á las deu horas del ma-
»tí sas S^{as} anant ab cotxes ab los verguers ab las
»massas devant acompanyats dels oficials de la
»present casa anaren á la celebració de dita festa
»en dit monestir y convent de la merce: arribats
»que foran en la Iglesia sen pujaren dalt en lo
»Presbiteri y feta oració al Altar Mayor se assen-
»taren en los banchs de vellut carmesi colxats
»que per dit efecte se assentavan alli posats á la
»part de la Epistola: al cap de un rato tenint
»avis que sa Exª lo llochinent de sa Magestat,
»qui per part de sas S^{as} era convidat á la assis-
»tencia de dita festa, venia lo isqueren á rebrer
»ab las massas altas en lo portal Mayor de dita
»Iglesia y junts sen pujaren en dit presbiteri y
»feta oració sas S^{as} se tornaren á assentar en
»dits banchs y al cap de un rato lo Ill^e y fidelis-
»sim Señor fra Don Anthon de Planella y Cruy-
»lles Abat de Baselu Deputat eclesiastich asso-
»ciat dels assistents y demes del Pontifical se
»alsa de dit Banch y sen ana a assentarse en la
»cadira de Pontifical ahont ab moltas cerimo-
»nias se revesti de Pontifical per celebrar lo ofis-
»si lo qual se canta ab molta musica y cantoria
»ab vilansicos nous. Predica lo Pare Mestre fra
»geronim Xavi del mateix orde de la merce. Y
»acabat lo ofissi dit Ill^e y fidelissim Señor Depu-
»tat Eclesiastich estant asentat en dita cadira se
»despulla las vestiduras Pontificals y despres de
»haver fet un rato de oracio agenollat devant

»del Altar Mayor se alsá y despres de haver feta
»cortesía á sa Exª y als demes consistorials se
»torna á assentar á son puesto en los dits Banchs
»y despres tot lo consistori ab los verguers ab
»massas altas devant acompanyaren á sa Exª fins
»fonch encotxat y dessas S^{as} sen tornaren dalt
»en dit Presbiteri assentantse en los matexos
»banchs y despres de haveri estat un poch feren
»oracio al altar mayor y ab lo matex acompa-
»nyament y cotxes sen tornaren en la present
»casa de la Deputació. A la tarda se cantaren
»solemnissimas completas sens empero asisten-
»cia de ses S^{es}.»

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI.

(Seguirá).

MOVIMENT REGIONALISTA

De nostre company de Sabadell *Lo Catalanista*:

«Ab una escullida y nombrosa concurrencia, com ja es costum en tots los actes que verifica la patriótica associació catalanista, tingué lloch lo passat diumenge al vespre la Vetllada Inaugural de curs, presidida per lo nou Consell General, elegit darrerament.

A quarts de deu de la nit obrí la sessió lo president don Modest Durán donant lectura del discurs d' obertura, en lo qual s' hi fá á grans rasgos la descripció de la miserable política de partit que tant ha abatut y aniquilat á totas las regions espanyolas, fent al mateix temps una exacta pintura del Regionalisme, que ab tant entussiasme y á l' una defensan Catalunya, Navarra, Galicia y Basconia, y ab tanta simpatía contemplan Aragó, Valencia, Mallorca y fins Castella la Nova demostrant que sols per medi de sas salvadoras doctrinas 's podrá regenerar á la decayguda Espanya actual, ensopida y aclaparada per las disbauxas continuas del centre de la nació que 's compláu en xuclar tota la sava á las pobres regions espanyolas, no dexánlashi mes que un cúmulo de cárregas fexugas y pesadísimas, capassas per si sólas de aniquilar la vida de aquellas antigas nacionalitats que un jorn constituiren l' Estat mes prepotent del mon, y avuy caminan á la formació del poble mes miserable de la terra.

No 'ns extendréu ab mes comentaris perquè com de costum pensém publicarlo en un dels pròxims números.

A continuació prengueren part en la vetllada los senyors Pompeyo Casanovas que llegí la magistral composició del mestre Guimerá *Poblet*, los senyors Bedós y Got y Anguera que llegiren duas composicions originals é inéditas, plenas d' humorisme de bon género y 'l senyor Torras que dongué lectura d' una dedicada poesia de la inspirada poetissa sabadellense la senyora donya Agnès Armengol de Badia, qui l' havia enviada expressament pera llegirse en la Vetllada y

que avuy tenim 'l gust de publicarla en lo Hoch corresponent d' aquest número.

Lo senyor Capmany (Joan) llegí un bonich quadret de costums de marina.

En la part musical, los senyors Quer y Casas executaren á piano y armónium duas escullidas pessas de concert que foren molt aplaudidas. La senyoreta Ramona Soler ab la galanteria que la distingeix accedi á cantar una bonica cançó catalana de Casadevall titulada *May més essent* molt aplaudida per la concurrència per la afinació y bon gust ab que sabé interpretar-la.

La senyoreta donya Consol Mojados, notable profesora barcelonina que 's trobava accidentalment en aquesta ciutat, en obsequi al Centre, tocá escullidas composicions en lo piano, que domina á la perfecció ressaltant entre totes, lo *Trénulo* de Gotsehalk, *Rapsodia Hongraise* n.º 6 de List y *La Tormenta*, alcançant calurosas salvas de aplausos per la pulcritut y seguretat ab que tecleja y per lo bon gust artístich que sab donar á las difícilissimas pessas musicals que executa.

Acabá la Vetllada ab un parlament de gracias de D. Pau Colomer, qui las dongué expressivas y corals á la nombrosa y escullida concurrència que tan constantment afavoreix tots los actes del Centre Catalá, recomanantlosi igual constancia en la professió dels ideals regionalistas, pera rebutjar las imposicions forasteras vingan d' ahont vingan, y conservarse sempre en totes parts catalans de bona mena, en las escoles los petits, en las Corporacions y gremis, los que ja mes grans dirigexen ó ajudan la marxa de sa familia, en los Tribunals y sobre tot en aquests ahont tenen desterrada la llengua de la terra, tan necessaria en los actes que allí 's realisan y que son de vida ó mort á vegadas y ahont no hi campejan mes escuts ni mes emblemas que las torres y lleons de Castella.

No cal dir que á tots quants prengueren part en la Vetllada, la concurrència no escassejá pas sos aplaudiments y enhorabonas, sortintse tothom satisfet y esperançat de tan bon començ de curs, ja que assegura un any profitós pel Centre Catalá com axis li dessitjém nosaltres.»

En los archs de triomf que foren alçats á Marsella, en obsequi als russos que la visitaren, totes las llegendas eran escritas ó en rus ó en provençal. Cap en francés.

En la *Revista Moral Católica*, excelent company que en catalá propaga l' amor á Deu y á la Patria, y es llaç d' unió de las diversas associacions Católich-artísticas de Catalunya, hem llegit la relació de las festas ab que ha inaugurat son nou local del carrer de la Avellana el «Centre Moral y Congregació de Sant Lluís Gonçaga» de la Parroquia de Sant Francisco de Paula. En la vetllada literaria hi pronunciá un discurs el President Sr. Masriera, al quin contestá en bell catalá

'l Sr. Canonge Ribas, que representava en aquell acte al Excm. Sr. Bisbe. També ha sigut inaugurada en el Centre la secció dramática, posantse en escena 'l quadro dramátich «Lo Rector de Vallfogona».

Traduhím de *La Unión Vasco Navarra*:

«L' Audiencia de Sant Sebastián ha dictat auto de sobresehimient provisional en el sumari instruit á conseqüència dels successos ocorreguts en lo passeig del Boulevard, quan las collas de manifestants, entonant el Guernikako-arbola, assaltaren l' hotel ahont s' hostatjava 'l Sr. Sagasta.

En una carta enviada pel mestre Carles Gounod á En Frederich Mistral, estampada dins un article de *L' Aiolí*, que mencionám en la secció corresponent, deya 'l gran músich al gran poeta: «Oh mon Frederich! ¡conservéu vostra Provenza á fi de que ella conserve vostre geni y vostra ánim! L' ánima de las ciutats no val pas tant com la llur inteligencia: es la historia de Lucifer!..»

Tenim la satisfacció de poguer comunicar á nostres abonats què, gracias á Deu, está fora de perill y en bon camí de millora la senyora esposa de nostre bon amich y distingit director de *Lo Catalanista*, don Antoni de P. Capmany.

En la sala d' actes del Foment del Treball Nacional, fou celebrada diumenge, per l' Academia de Dret, la sessió inaugural del nou curs académich, ab assistència del Sr. Capitá General, del Sr. Governador Civil y representants del Sr. Bisbe, Diputació, Ajuntament, Universitat literaria, etc. Lo Sr. Torras y Sampol, secretari, doná compte dels treballs fets per l' Academia en lo curs anterior, y principalment del estudi de la part del Dret Catalá, que hauria de conservarse com appendix al Códich Civil. Després d' un discurs del president de l' Academia, D. Lleó Bonel, el Sr. Governador, després de donar possessió á la nova junta y de felicitar á la Academia per sos treballs, manifestá que 'l Govern de S. M. tindria en compte las conclusions de la Memoria sobre 'l Dret Catalá, redactada per l' Academia, accedint si no á totes, á la major part de sas justas pretensions.

De *L' Olotí*:

«Alguns entussiasmas de las glorias catalanas, junts ab los artistas y admiradors de Joan Panyó, que compta nostra vila, tractan d' alçar un monument modest en lo cementiri, hont se guarden dignament los restos del insigne decorador y arquitecte, quals obras mestras principals dexá en la població d' Olot.

Es un deute sagrat per nostra vila y un tribut d' admiració al art catalá de principis del segle actual, ja que la iglesia del Tura conserva una cúpula, quals pin-

turas commouen y entussiasman, y la iglesia parroquial olotina ostenta un *templete* de dimensions colossals, tal volta l'únic que existeix de tals proporcions, que encanta y admira, sense faltari per cap costat la armonia mes admirable que sempre se troba á faltar en obras d'exa classe.

Doném nostra coral felicitació als iniciadors d'aquesta empresa, que no duptém serà secundada per la junta del cementiri, facilitant lloch apropósit, al objecte de portar á terme propósit tan noble.»

..

Diumenge, la «Academia de la Verge de Montserrat y Sant Lluís Gonçaga» celebrá, ab una solemne y concorregudissima vetllada, la inauguració del present curs.

Los socis de la Academia estrenaren, com á distintiu, una elegant y apropiada medalla, en que hi han, en esmalt, las montanyas de Montserrat, el liri de Sant Lluís Gonçaga y l'escut de Catalunya.

La memoria que llegí'l secretari sortint, Sr. Colom, ben escrita y d'animat estil, demostrá als concorrents lo molt que pot esperar d'una associació que tan bell esplet va donar en lo curs passat. S'hi llegiren poesias originals y altrás de renomats mestres de nostra literatura, entre las quals recordám *La Veu de les ruines* d'En Adolf Blanch.

La part principal del guapo éxit de la vetllada correspongué al discurs del vicepresident de l'Academia, lo Dr. Joan Mon, qui á grans pinzelladas refragué las hermosuras de nostra historia, trayentne atinadas y prácticas consecuencias pera 'l present de Catalunya.

Després d'un breu discurs de gracias que feu lo soci En Benet Pomés, qui revelá aptituts oratorias no vulgars, acabá la vetllada, quedantne la nombrosa concurrencia sumament complaguda.

No cal pas dir que tots els treballs llegits en exa simpática festa eran catalans d'esperit y de llengatge.

Lo Sr. Rector de Sta. Agna, Dr. D. Joseph y Gatell, á qui tant deu la ja important Academia, presidí la vetllada ab visible y ben justa satisfacció.

..

Retallám de *Las Cuatro Barras*, de Vilafranca:

«Ha tornat á publicarse en nostra vila 'l desenal catalanista «Lo Crit Escolar» que redactan alguns estudiants vilafranquins y que havia dextat de publicarse durant una curta temporada d'aquest istiu.

Sia de nou benvingut á la defensa de nostras ideas.»

..

Un vascongat entussiasa del furs y venerador del Roure de Guernica, que n'es el símbol, esrigué al diari *La Union Vasco-Navarra*, una carta en la que després de retreure ab frases sentidissimas els danys que de dia en dia aniquilan al arbre de Guernica, al

vell, al propi, que sense sava, secas las arrels y posat á la intemperie, ha de sufrir sense resistencia las inclemencias del temps, proposa que l'amor dels vascongats done soplug y refugi á aquell arbre que es honor y esperança d'una raça. Publicada aquesta carta, ha commogut als bons euskaldunas. Un dels millors, N' Antoni Arzac, s'ha adherit ab entussiasme al patriótic projecte, y es de creure que, sots l'amparo de tan bons patricis, aquell serà duyt á efecte.

..

A títol de curiositat, trayém d'una carta que un jove, missioner del bisbat de Vich, escriu á son pare, des de la illa de Annobon: «Al cap de cinch dias de mar, creguí per un moment arribar en terra catalana, ohint las paraulas d'aquests habitants, que anomenan *vi*, al *vi*; *home*, al *home*; *má*, á la *má*; *pé*, al *peu*, y moltas altres de gran semblança ab el catalá; però ma ilusió fou prest desvanescuda veyent la negror de llurs fesomias.»

..

A las tres de la tarde del día de Tot Sants tingué lloch en lo Teatre Principal de Girona, la solemne distribució de premis del Certámen de la Associació literaria d'aquella ciutat. Segons llegim los poetas premiats foren, D. Joaquím Riera y Bertrán, D. Joseph Franquet y Serra, D. Ramón Masifern y D. Joseph Dalmau.

..

LO REGIONALISME EN LA PREMSA

COSAS ASSENYALADAS

—LA TRADICIÓ CATALANA. Barcelona, 15 d'Octubre: *Lo Excm. Sr. Bisbe d'Astorga*, Dr. D. Joan B. Grau y Vallespinós, per Ll. S.

—Sobre 'l *Romancer popular* d'En Marián Aguiló, per S. P. Contradiu la tanda de articles que ab el títol *La Musa popular*, publicá en LA VEU DE CATALUNYA, En Sebastiá Farnés.

—La *música popular y las societats corals* II, per A. Vives. Esbrina 'l concepte de la música popular.

—Lo CRIT ESCOLAR. Vilafranca del Panadés, 20 de Octubre: *La Unitat Espanyola*, per Joseph Roig Roqué. Sosté la tesis de que son separatistas no 'ls regionalistas, sinó 'ls partidaris de la centralisació.

—LA UNIÓN VASCO-NAVARRA. Bilbao, 27 d'Octubre: *Gladstone y la cuestión vascongada*. Se fá veure com la restauració foral es molt mes fácil que l'establiment del *home rule* irlandés, però que cal confiar mes en aquest que en ella, en quant cap dels hòmens polítics espanyols té, ni la inteligencia, ni 'l caràcter d'En Gladstone. Acaba així: «Desgraciada nació aquesta (Espanya), governada perpétuament per la incapacitat, vestida ab els ropatges de la xerrameca parlamentaria.»

—L' AIOLI. Avinyó, 27 d' Octubre: *Charles Gounod*, per Gui de Mountpavoun. Retréu principalment las relacions entre 'l gran músich, que ploran el mon artístich y cristiá, y 'l poeta Mistral, ab motiu de compendre aquell la ópera *Mireille*.

—LA RENAIXENSA. Barcelona, 28 d' Octubre: *Exposición dirigida al Excm. Sr. Ministro d' Estat per lo Gremi de fabricants y Cambra de Comers de Sabadell*: Declaració clara y abundosa d' arguments sobre 'ls perjudicis que enclouen per la industria y pel comers las concessions fetas á Alemanha en lo conveni celebrat entre aquesta nació y la nostra.

—*La opinió y sas erradas*, per Miquel S. Oliver. Traducció de un article insert en *La Atmudaina*, de Palma de Mallorca, que ab fina observació y hermós estil, vergasseja 'ls defectes mes trascendents de la premsa periodística.

—LO MISSATGER DEL SAGRAT COR DE JESÚS. Barcelona, Novembre: *Vida de Nostre Senyor Jesucrist, explicada pels quatre sants Evangelistes*. Aquesta obreta de caràcter piados, s' anirà publicant en dita revista.

—EL LABRIEGO. Vilafranca del Panadés, 31 d' Octubre: *Cartas abiertas sobre «Rabassa morta»*, per don Victorino Santamaría. Es la primera d' una tanda que 'l Sr. Santamaría, advocat del Vendrell, autor de la obra *La rabassa morta y el desahucio aplicado á la misma*, dirigeix á son distingit colega de Vilafranca, D. Joseph Cañas y Mañé, en resposta á las que aquest li dirigí en lo periódich que hem citat.—*Torras y Bages*.—*Consideracions sociològiques sobre 'l regionalisme*, per M. Article bibliogràfic estampat en nostra llengua.

—LO SOMATENT. Reus, 4 de Novembre: *¡Pobra Polonia!* per Pere Bolet y Artigas. Suggestiu per la noticia que donarem d' haver sigut prohibit als polachs l' us de sa llengua, aquest article es una exposició plena de datos y de bon sentit regionalista, dels martyris que ha passat la infortunada Polonia.

—SEMANARI CATALÁ. Manresa, 4 de Novembre: *¡Remember!!* per En Vicens de Febrer. Es un article póstum, sentidíssim, d' aquest entusiasta patriota y exemplar cristiá, Q. A. C. S.

—EL SEMANARIO DE MATARÓ. Mataró, 28 d' Octubre: *Crucifijos foraneos en el archiprestazgo de Mataró*, per F.

—L' OLOTÍ. Olot, 29 d' Octubre: *Regionalisme*. Traducció del article del mateix titol publicat en *La Defensa de Galicia* pel catedràtic de la Universitat de Santiago, S. Cabeza León.

—LO CATALANISTA. Sabadell, 29 d' Octubre: *Las vinentas elecciones*. Dona compte de que 'l Centre Catalá, d' aquella ciutat, treballa per conseguir que 's faça y vote una candidatura per las elecciones municipals, que siga la genuina representació de totas las forças vives de Sabadell, prescindint de coloraynas políticas.

—LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés, 26 d' Octubre: *Las fiestas y la familia*. Hermosa y profon-

da apologia de las festas familiars, que 'l descuyt y esgarriament acaban de fer perdre

RENOVAMENT DE LA DEVOCIÓ DEL SANTÍSSIM ROSARI

Rosari belingüe.

III

Queda ja demostrat, que entre totas las oracions y devocions, la del Rosari per son propi radicalisme, per sa mateixa popularitat y senzillés, es la mes simpática, natural y moralisadora, porque á mes de contenir en sí grans virtuts en força del privilegi y gracias pontificias de que está condecorada, ho es, per constituir un resó incessant, accessible á las ánimas candorosas, que d' altra manera no acertarian á dirigir á Deu racionales plegarias; per condensar los sublimes misteris que cal ésser ben meditats fins pels hòmens saberuts si esta devoció vé practicada com cal, ja que hi entran á mes de la oració dominical ensenyada per lo mateix Jesucrist, las salutacions mes expressivas y valuosas á sa santíssima Mare, y de la glorificació reiterada de la Beatíssima Trinitat. Ningú donchs extranyará la gran virtut que enclóu aytal devoció pera los cristians, y l' immens benefici moral que ha reportat al poble en son ésser mes elemental y genérich. Per la propia raho, tampoch deu extranyarse la eficacia ab que tots los Papas y totas las ordres religiosas, fentse càrrech dels alcansos morals y habits de vida del comú y del menut poble, se hagen esmerat ab suma previsió y perspicacia en endreçar y honorificar la devoció al Rosari com altament pràctica, popular y moralisadora. Al il·lustre y sabi Pontífice actual Lleó XIII, no podia ocultarseli la urgent necessitat de restablir en son integritisme l' antich reso del poble, que vuy, ilús y desviat per mancança del mateix, vé ja pagant lo procelós de sa existencia, minada per las susditas novellas y protervas doctrinas que el condueixen á infal·lible perdició social, després de la moral. Per ço dit egregi y curós Pontífice, mirant per la part mes ignocenta de son remat espiritual, ab sa enciclica de 1er de Setembre de 1883, ordená que tot lo mes d' Octubre fos de especial obsequi á la Verge del Roser, á qui vé dedicat, qual Verge per sí mateixa, segons pia tradició, en visió inefable insinuá al gloriós Sant Domingo la devoció del Rosari com cosa á ella molt agradosa y de gran profit al comú dels faels; y veus aquí porque nostra Seu, com totas las iglesias del mon cristiá han renovat aquella antiga celebració en los presents diumenges.

Ab la religiositat que 's pertany, assistirem fá alguns días á tan tendra é imponent cerimonia. Lo temple vessava de faels: per los gòtics claustres, baixas augustas arcadas, sas elegants capellas, sas nombrosas sepulturas, desfilava la solemníssima professó

cantant denas en corresponencia ab la multitud de poble que la seguia, plena en sa majoria de respecte, devoció y sinceritat. Sols una cosa causava ingrát efecte, y era la alternació dels dos llenguatges entre clero y poble, com succeheix per cas en comedias casulanias. Si bé no 's pot considerar com irregularitat, perque á Deu se li prega en tota llengua y lo il·lustre Capítol de una capital important, ha de atendre en certa manera al llenguatge reputat *oficial*, que es accessible á vehins y no vehins y que 'l poble mes vulgar no desconeix; resulta en contra, lo grotesch de la forma, cosa que deuria evitarse en un acte solemne y eminentment popular, acte que axis vé practicat dualisticament en diversitat de llenguas, com si no 'ns dirigissem tots á un propi fi y á igual intenció; fet xocant pera l'observador y mes si es extranjer. Las cosas serias han de ferse seriament, atesos ab zel sos mes petits detalls. No n'hi ha prou ab la poca entitat de ellas, ni la costum admesa en ocasions similars; locas es, que dit clero, que los propis Capítol y Prelat parlan habitualment en catalá, y per ferho en castellá, com á tots nos succeheix, deuen traduhir sa pensa. Ara bé: una traducció es una ficció; es fingirnos lo que no som, es en lo present cas dirigirnos al mateix Deu ab una expressió disfressada. Si Ell propi nos doná una llengua peculiar ¿perqué sens necessitat, fora de lo ritual, no hem de usarla peculiarment en son servey? ¿Cóm es que cantant ó resant los clergues en mal castellá, acás per estimarlo llengua fina ú oficial, ó per atenció á la importancia y bon tó de la ciutat, ó també per usansa mes ó menys inconscient, ¿perqué, repetim, la multitud que segueix aquella professó, que forma part de ella, y pera qui principalment se celebra, protesta en certa manera del llenguatge usitat, responent en lo seu propi, que brolla directament del cor, que está sempre sobre la llengua, y que expressa ab la major espontaneitat los móvils y afectes del ánima?

Dirigida la funció á esta multitud, entre la qual prevalen los petits y senzills (*humiles corde, pauperes spiritu*) ¿perqué no imitar á Cristo, quan cridava als minyons, als noyets, y que de segur parlava á las turbas que 'l seguian en lo idioma del pays? Un acte que aspira á regeneració com lo qui 'ns ocupa, segons la vera intenció de nostre Sant Pare, deuria ésser en si de mes amplia propaganda, de la major accessibilitat y facilitat, deuria atraure en sos diversos conceptes y formas, y especialment deuria alhagar y commoure á dita massa de pobrets y humils. ¿Per ventura la llengua catalana es inferior á la apel·lada nacional? ¿No es una de las consideradas mes enérgicas, valentas, concisas y expressivas? ¿No s'ha dit que es de las mes adequadas pera dirigir-se á Deu, com la castellana se apropia á reys, la francesa á cavallers, la italiana á cantants y damas etc. ¿No es de presumir y casi segur que Sant Domingo y los Tolosans resaren en catalá llemosi, que era en son temps la llengua general del mitg-dia y per consegüent la que per primera volta

doná forma al Rosari? La matexa Verge, segons observa D. Francisco Capella, degué parlar en catalá al aparéixer al rey D. Jaume y á Sant Pere Nolasc per a fundar la Ordre de Redempció de catius y lo mateix en altrás aparicions dins nostra terra, que se li atribueixen de diferentes épocas.

Com se vulla, nostre poble may vindrá ben atret y guiat mitjançant paraulas exóticas: la religió tota amor; la pregaria tota afecte y sentiment; én especial una pregaria dirigida á reencausar ó regenerar la popularitat d'ella, han de devessar, en llavis, actes y ceremonias la major propietat, naturalitat y facilitat pera que resulten veras, sentidas y fructuosas; per lo tant, la rehabilitació del Rosari entre nosaltres, ha de ésser íntegrament catalana y en catalá, com per regla general ho es y ho ha sigut per llarguissims anys incessantment y en tots llocs. La nostra Seu que es cap, modelo y exemple, no deuria fer lo que no fan, los mes petits llogarets, y en ceremonias tan populars com la de que 's tracta, s'hauria de prosciure tot quant puga menguar son prestigi ó minvar sos bons efectes.

IV

Corrobora nostras rahons, lo Reverent Dr. D. Joseph Torras y Bages, un dels millors escriptors didáctichs moderns, qui ponderant la necessitat del ús del catalá per nostres predicadors y en nostras oracions, entre molts brillants conceptes, observa (1) «que consecuencia de la costum de pregar en llengua forastera, es la major part de les vegades, un refredament de la pietat, la superficialitat de la devoció y un debilitament de la vida interior... En la oració, anyadeix, ha de quedar naturalment expelit tot element extrany: es necessari fer encaixar la naturalesa ab la gracia, pera que la pietat resulti sólida y macissa». Referintse al susdit Rosari, exclama: «Donchs á que vé que tan sovint en nostras iglesias, cada dia mes, oigám cantar y passar lo Rosari en llengua castellana, resultant un Rosari bilingüe, que té sa part de ridicol, ó be unes avemarias tan desastrosament castellanes, que farien fugir del temple als piadosos fills de Toledo ó de Valladolid, si per cas las sentissen. Parle á Deu cada poble en la llengua que li es natural y propia y aleshores no sols expressará millor sos pensaments y afectes, sinó que 'ls comprendrá y sentirá millor ell mateix, ja que la paraula material contribueix tant á la il·luminació intelectual del home.»

En nostre cas, no tant se tracta del poble que segueix instintivament sa natural inclinació, com del clero que deuria alligómarlo y que pera aclarir y penetrar son enteniment, no dupta parlarli, á impulsos mes mundanals que religiosos, ab llengua *culta*, senyaladament en la pregona explicació dels misteris, quan podria y deuria ferho en la llengua de tots, pera

(1) *La Tradició Catalana*, cap. V, VI y VII.

mes serieta del acte, major edificació dels concurrents y millor aprofitament dels esperits.

Consideris que lo mateix Rosari vé sovint criticat per indiferents é incréduls en rahó de sas genuinas repeticions; á qual objecte diu lo ilustre P. Lacordaire «que lo accent del amor no té mes que una expressió y que esta jamay cansa ni disgusta per molt que sia repetida». Las repeticions del Rosari cansan á qui no acerta á meditarlo. Recordis que es una commemoració dels grans misteris del dogma: infancia, mort y passió de Nostre Senyor, triomfs gloriosos de Cristo y de María; memorias que haurían de tenir sempre presents aquells qui al través de las penalitats y tribulacions de la existencia, aspiren á la sublim recompensa de una vida futura. Las *Avemarias* reiteradas, constituexen la oració incessant del llavi, aquella manifestació del amor que també deuría ser perenne, condensada baix la fórmula mes altament expressiva que ha sabut combinar la iglesia, y que per cert no alcançarian á millorar las multituds ignorants, ni las individualitats mes ilustradas.

Per fi, lo Santíssim Rosari, tal com se recomana y ben practicat, resulta tot d'una la suma y compendi dels fonaments històrics, y dels ideals especulatiu de nostra sacro-santa Religió, única capaç de regir sabia y conduhir dretament á la humanitat.

JOSEPH PUIGGARÍ.

CRÓNICA DE LA GUERRA (1)

Després de molts duptes y vacilacions del govern, inspirats no se sap si per l'encongiment ó per la prudencia, al fi, cedint tal vegada á las sollicitacions de la via pública y d'una bona part de la premsa, fou decidit que no calia esperar la intervenció del Sultá, qui, segons els pactes de Wad-Ras, es obligat á contenir y castigar la oposició de las kábilas del Riff á la construcció de nostres forts, y que calia emprendre una acció immediata y decisiva.

El govern, per sincerarse devant las exigencias de las manifestacions públicas que l'acusavan de debilitat, doná ordres de que 's tornés á emprendre la construcció dels forts en projecte, y sobre tot el de Sidi-Aguariach, que era el mes repugnat per las kábilas.

Com ja se sabia, per l'exemple de lo succehit en lo dia 2 d'Octubre, axó era l'començ de las hostilitats. Els moros las emprengueren contra 'ls qui construían las fortificacions, y 'l dia 27 s'empenyá una acció entre un grapat de mils riffenys, y 'ls quatre cents soldats que, per protegir ditas construccions, havia enviat el

general Margallo, secundats pel canoneig del creuer «Conde de Venadito» que s'havia acostat á la costa. La superioritat del número triomfá; nostras guerrillas hagueren de tocar retirada refugiantse en lo fort de Cabrerizas ahont quedaren sitiats nostres soldats junt ab el general Margallo qui 'ls comandava; sens que parés may la fuselleria dels moros contra 'l fort, d'en tota la nit.

En virtut de las noticias que d'aquest fet arribaren á Espanya, s'apoderá de las masses manifestadoras y de la premsa que las atiava, un gros pánich que, comandantse al govern, determiná 'l rellevo del general Margallo, decaygut del favor públich, y l'envio á Melilla del general Macías y molts reforços.

Mentres tant continuava al peu de Cabrerizas el foch iniciat el dia 27. Al alba del dia 28 se generalisá l'acció: el general Margallo tractava de fer enretirar als moros per poguer escapar del setge. Todas las pro-vaturas que 's fan, costan dolorosas víctimas y duhen el convenciment de que la exida es impossible; els moros refugiats en nostras propias trinxeras feyan caure continuament als voltants del fort una pluja de balas. Finalment, els sitiats veuen aparéixer una combinació de guerrillas destacadas per anar á llibertarlos. El general Margallo dona ordre de sortir. S'emprén la sortida, y nostres soldats son obligats de tornar á dintre per un diluvi de plom. El general Margallo mana calar la bayoneta y emprendre una suprema embestida. Ell va al davant. Als pochs passos el general Margallo cau del cavall: una bala dreturera li havia atravesat el cap. Els soldats aterroritzats se refugian en lo fort, dexantne casi be la meytat en lo camp de l'acció, y en poder dels moros dos canons que rescatá heróicament ab un grapat de hòmens lo tinent Primo de Rivera. Mentrestant va atancantse l'auxili de las guerrillas, obrint pas ab un valor imponderable 'l batalló disciplinari, qui consegueix entrar al fort junt ab el convoy. Mes també 'l disciplinari 's veu impedit de sortir, puix l'espera un núvol de cavalleria mora, y l'enemich va extrenyent lo setge. La situació angustiosa dels sitiats de Cabrerizas dura fins al alba del dia 30. El nou general en quefe, Sr. Macías, de bona arribada, destacá una forta columna comandada pel general Ortega que, desallotjant als moros de las posicions des de las quals tenían en bloqueig nostres forts, y rellevant las guarnicions d'aquests, conseguí venjar ab una brillant victoria las anteriors desfetas: els moros foren acorralats fins á la vessant del Gurugú, no quedantne ni un en lo camp espanyol; mentres tant que 'l creuer «Conde de Venadito» y 'l vapor «Alfonso XII» destruían los aduars y atrinxeraments de las kábilas mes properas.

Segons els partes oficials nostras baxas en aquestas accions han sigut nombrosas y ben sensibles, paganthi tribut honrós la oficialitat. Els moros dexaren en el camp innumbrables víctimas, y en mans de nostres soldats 450 presoners.

(1) A fi de que nostres lectors puguin al cap de la setmana traure alguna cosa en clar del afetxegament de noticias que aquests dias conté la premsa diària sobre 'l curs de la campanya d'Àfrica, posarem en cada nombre un resúm dels successos que en aquesta hajan ocorregut.

En la Península.

Las demostracions d'interés per la campanya de Marruecos y l'ofertament d'auxilis, van crexent de dia en dia y escampantse á tot arréu, barrejantse ab la hermosa veu del patriotisme las ridiculesas de la exhibició y del baladreig.

Gracias á Deu, á Catalunya, llevat dels extremitats d'una part de la premsa, tot se presenta ab ayres d'una serietat digna de las circunstancias. Son molts els Ajuntaments que han votat auxilis en metálich, que es lo més convenient. Hem tingut també manifestacions y captas públicas, més el vehinat las ha condemnadas ab sa indiferencia. En cambi la subscripció oberta pel diari *La Vanguardia* está donant profitosos resultats.

L'Ajuntament d'aquesta ciutat, en sessió del dimars, acordá: contribuir als gastos de la campanya ab 50,000 pessetas mensuals; obrir una subscripció popular, que ell començarà ab un donatiu de 10,000 pessetas, destinada á la compra de fusells Maüsser, concedir pensions á las viudas y órfens dels soldats de Barcelona que moren en la campanya; y que s'organitzarà, quan al govern li convinga, un batalló de voluntaris de Barcelona, equipats y mantinguts per la ciutat.

La Diputació provincial, en sessió del dijous, tractá també d'aquest assumpto, y acordá oferir al govern son apoyo moral y material pera contribuir á la campanya de Melilla, segons al dictámen que presentarán á las comissions d'Hisenda y Foment. Havent anat la Diputació en pes á comunicar son acort al general Martinez Campos, manifestá aquest que la situació actual d'Espanya en l'assumpto de Melilla no es tan apurada com se fá veure, y que 'l govern no té necessitat de que 's façan tota mena de sacrificis, «puix lo de Melilla fins ara no ofereix gravetat, ni res hi vol dir que haguém suferit algún petit accident propi de tota guerra».—V.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Enguany, segons hem llegit en la premsa de Girona, no s'ha celebrat, després de las festas de Sant Narcís, l'aniversari que en sufragi dels qui moriren en lo setge que sufri aquella ciutat durant la guerra de la independència, quin may havia dextat de ferse des de 1817.

Lo pressupost ordinari de gastos é ingresos pera lo any económic de 1893 á 1894, publicat per la Diputació provincial, puja á 5 088,943'54 pessetas.

En lo darrer número del butlletí dels Sometents armats de Catalunya, Paz y Tregua, hi llegim una cir-

cular del Comandant general, D. Rupert Fuentes, en la que prevé als Sometents que no 's barregen com á tals en las vinentas eleccions, y recordant que 'ls qui deuen conservar l'ordre, en cas de alterarse, son los Alcaldes.

De *Lo Catalanista*, de Sabadell:

«Ha suferit una gran millora la Estació del nord de aquesta ciutat, tancantla com ja se sab ab uns grans rexats de ferre y pera completarla s'hi ha plantat un bonich jardí que adorna tot lo demás.»

Ha sigut nomenat provincial de la orde de Sant Domingo en la provincia dominicana del Aragó, lo M. R. P. Fra Antoni Martínez, que ho era fins ara de la provincia de Castella.

Pel ministeri de Foment ha sigut nomenat Director del Institut de 2.ª ensenyança de Manresa, lo catedràtic interí D. Narcís Masvidal.

Llegim en nostre colega *El Bergadán*, que en un mes y quatre dias, el ferrocarril económic de Berga á Manresa, ha transportat 58,344 kilos de bolets que representan un valor de 17,500 pessetas.

En l'Institut Industrial de Tarrassa, fou celebrada una solemne sessió en la que D. Francisco Giralt, obrer delegat per la industria de Tarrassa en la Exposició de Xicago, doná compte de son viatge y estada en aquesta ciutat americana. Retragué 'l paper brillant de la secció catalana, de manera que la instal·lació de Sabadell y Tarrassa fou colocada immediatament després de la instal·lació d'Inglaterra. Citá als industrials catalans quinas instal·lacions mes lluhian; y demostrá com la industria llanera del Nort-América no pot compararse ab la nostra.

Dijous á la tarde reemprengué la Diputació provincial las sevas sessions. Fou nomenat vice-president de la Comissió provincial D. Ernest Castellar.

Ha cessat en la direcció de *El Diario Catalán*, don Joaquim Coll y Artrell, passant á Madrid de redactor en quefe de *El Siglo Futuro*.

Llegim que ha despertat tal entusiasme en Tarragona la creació d'una biblioteca pública municipal, que gayre bé tots los vehins d'aquella ciutat han ofert donatius de llibres pera dita institució.